המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קד.

משכחת לה כין כחכירות וכין כקבלנות. כגון יש לומר לקצור יקצור לעקור יעקור דכל מה שיש לו לטעון כקבלנות יש לו לטעון כחכירות. וגבי יבמ המעיין אם אמר חכור לי שדה [בית] שלמין זו יאורי שדות אחרים דהשתא לא הוי מכת מדינה ואפילו יבשו נמי שאר מכל מקום נשנים ולמתלה הכל לפי מה שנפסד: **מכאן ואילך כו'.** כל אחת אפרשנה במקומה: **שמא בעלמא.** כך היא נקראת אבל לא בשביל המעיין העליתי בחכירותך: **לפך.** אני כור לפי תשכון פאתים בחלר המשכן. תמשיס על תמשיס הוי בית סאה: **אע"פ שאין כו גפנים** גרסינן. וגבי פרדס **אע"פ שאין כו רמוניס** גרסינן: **אמר לו מחכיר לחוכר.** שדה בית השלמין אני מחכיר לך יכול לומר שמא בעלמא אמרי' **מתני' הוכירה.** שלא תרשה ולא זרעה: **שמין אופה.** כגון בקבלנות שקבל למחצה ושליש ולרביע אבל בחכירות לא שייכא הא דאמר שמין אינה מכירותו יתן לו: **אם אוביר.** ולא אעשה בורס: **ולא אעביד.** ולא אעשה בה פעולה הראויה לה: **גמ' דורש לשון הדיוט.** שהרגילו הדיוטות לכתוב שלא כתקנת חכמים היה דורש הלשון לפסוק הדין אחריו: **אדם מביא קרבן עשיר על אשתו.** שהוא חייב בקרבן ליתה ולרעתה ואם הוא עשיר אין יכול לומר היא אין לה בלוס ותיפטר בקרבן עני: **כל הקרבנות שהיא חייבת.** שלא בנדר ונדבה כגון קרבן זיבתה ואשם וחטאת שעליה: ה"ג לה (ה) בת"כ א"ר יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב כהן שכן היא כופתה לו אחרלין (ב) דאיתא לי עלך מן קדמת דנא. והכי פירושה לפיכך אם גירשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכך כותבת לו בתוך השובר שכותבת לו על קבלת כתובתה התקבלתי כתובתי ואחרלין דאית לי עלך מן קדמת דנא וכל אחריות שהיה לי עליך מלפני היום הזה. ולשון הספרים אינו יודע לפרשו כראוי: **כתובת אמן.** שכותבין להן ביום אירוסין: **לכשתכנסי לחופה.** וקדושיהן ע"מ כן ולא חלו קדושין כה עד שתיכנס לחופה והרי חטפה קודם לכך: **לא ימשכננו.** ע"י שלית בית דין במשכון שהוא יתר על חובו: **שכך הוא כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיכי.** אם משיב לו את העבוט לזמן מרובה שמין את המשכון וכותב לו זה בשטר יהיו לך כל תשלומין עלי ליפרע ממני דמי משכון זה ואם משכנו יותר על חובו נמצא גובה שלא כדין: **טעמא דכתב ליה הכי.** כלומר למה ליה למיכתב ליה והאמר ר' יוחנן משכנו והשיב לו את העבוט ומת הלוה שומטו המלוה מעל גביו ולא הוו כאחר מטלטלי דיתמי דלא משתעבדי לגבל חוב דכיון דלא יבש נהרא רבה חו לא מכת מדינה וי"ל דנקט האי טעמא לאשמעינן דאפילו יבשו נמי שאר יאורי שדות אחרים דהשתא הוי מכת מדינה אפילו הכי אינו מנכה לו כיון דאפשר לאתויי בדוולא מנהרא רבה דדוקא בחלבה חגב חו נשדפה שאין יכול לתקן הקלקול ע"י שום טורח מנכה לו אי נמי יש לומר דודאי בחכירות לא היה צריך לעשם זה אפילו בלא אפשר לאתויי אתי שפיר אבל משום קבלנות אינטריך שלא יוכל לומר לא אתעסק בה ואפ"ה לא אשלם במיטבא לפי שאינו מחוייב להביא מנהרות אחרים הרחוקים ביותר ועל כן הוצרך לומר דלא יבש נהרא רבה ומני לאתויי בדוולא ולכך מחוייב לעשות בקבלנותו: **הני** תרי מתני' קמייתא איתנהו בין בחברנותא בו'. ואע"ג דכשם שחולקין בתנאה ליתא בחכירות מ"מ עיקר מילתא דהייט רישא מיירי בין בחכירות בין בקבלנות: **אידי** ואידי דאמר ליה מחביר לחובר. לכאורה משמע דבא"ל חובר למחכיר הוי קפידא בלאו האי טעמא מדלא קאמר אידי ואידי בין אמר ליה חובר למחכיר בין אמר ליה מחכיר לחובר (א) אבל אי אפשר לומר כן דהא מתני' בדא"ל חובר למחכיר אייני דקתני א"ל חבור לי שדה בית השלמין ואפ"ה משום האי טעמא דוקא הוי קפידא ולאו דוקא נקט מחכיר לחובר דה"ה חובר למחכיר אלא משום דשמואל לא משכח קפידא במחכיר לחובר קאמר רבינא דבמחכיר לחובר נמי הוה קפידא בכה"ג דאיירי מתני': **היה** דורש לשון הדיוט. לשונות שלא מיקנו חכמים לכתוב אלא הדיוטות הורגלו לכותבן היה דורש ואפילו לא כתב כאילו נכתב דאי דוקא כשכתב מה היה דורש פשיטא שיש לו לקייס כמו שהתנה דהא לאו אמכתא היא: **הכי** גרסינן בתוספתא דכתובות (ג) אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת שכך כתב לה אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא פי' כל קרבנות שהיתה חייבת קודם שנשאת לו יביא בעבורה שכתב לה אחריות דאית לך שאתה חייבת יהא עלי מן קדמת דנא אפילו חובות שקדמו לנישואין ודוקא בקרבנות שהן חובה לכפרתה כגון לידה וזיבה וצרעת או להכשירה לאכול בתרומה או לשתות ביין אם היא נזירה והכי איתא בירושלמי בכתובות בפרק נערה דקתני התם אפילו אכלה תלב או חיללה שבת משמע דוקא בהני שצריכה להביא אבל קרבנות שנדרה ונדבה קודם נישואין או לוותה ואכלה לא ישלם ועד כאן לא מיבעיא לן בס"פ יש נוחלין (כ"כ דף קלט.) בלוותה ואכלה ועמדה ונשאת אי בלוקח הוי אי בחכירה הוי אין המלוה מוציא מיד הבעל אי בחכירה הוי ומוציא אלא בנכסים שהכניסה לו אבל מנכסי הבעל פשיטא דלא גבי וה"ה לוותה כשהיא תמתיו לצורך מה שהיו משועבד לה דלא משלם וכלא שום ראיה דבר פשוט הוא דאל"כ אם יקיטוה תנאי ותשליך לאיבוד ותחיינו ק' מנה בכל יום אבל בנזירות אין לומר שבדור ותפסידו ובנדרים ובנדבות נמי אם היה חייב לשלם היתה מפסדת לו כמה וכמה דאפילו יוכל לחפר דחשיב כדברים שביום לבינה משום הפסד ממונו יש לומר שמא תדור ותפרע קודם שישמע ואפילו ישמע זימנין דמיטרד כדאמר בנדרים בפ' נערה (דף עג.) ודלא יכרב אחא שהורה שהבעל חייב לפרוע חובת אשתו שלוותה קודם שנשאה מכח דר' יהודה דהכא: **לא** ישמכננו יותר מחובו. דאלף על גב דאין משלם לו הגירעון אלא בכתב מכל מקום לא ישמכננו יותר ממחובו: **טעמא** דכתב ליה הכי והא אמר רבי יוחנן בו'. ותימה והא כיון דדרים לשון הדיוט אפילו לא כתב נמי כדפריטית לעיל ומאי פריך לרבי יוחנן וי"ל דאם איתא דרבי יוחנן דאמר שומטו מעל גבי בניו דמכח לשון הדיוט קאמר היה לו לפרש: אהני

איבעי לך לאתויי בדוולא אמר רב פפא אהני תרתי מתניתא קמייתא משבחת לה בין בחברנותא בין בקבלנותא מכאן ואילך דאיתא בקבלנותא ליתא בחברנותא ודאיתא בחברנותא ליתא בקבלנותא: אם אמר לו חבור לי שדה בית השלחין זה [וכו']: ואמאי לימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא (ב)האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאין בו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור (ג)כרמא אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי כרמא (ד)פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדסא אלמא אמר ליה שמא בעלמא אמרי לך הכא נמי נימא ליה שמא בעלמא אמרי לך אמר שמואל לא קשיא (ה)הא דאמר ליה מחכיר לחובר הא דאמר ליה חובר למחכיר אמר ליה מחכיר לחובר שמא בעלמא א"ל א"ל חובר למחכיר קפידא רבינא אמר אידי ואידי דא"ל מחכיר לחובר מדקאמר זה מכלל (ו)דקאי בגוה עסקינן בית השלחין למה ליה למימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא: **מתני'** (ז)המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו שכך כותב לו (ח)אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא: **גמ'** ר"מ היה (ט)דורש לשון הדיוט דתניא (י)ר"מ אומר אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט (יא)דתניא ר' יהודה אומר (יב)אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת (יג)שכך כותב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא (יד)הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא (טו)אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים אמר להן הלל הזקן הביאו לי כתובת אמכם הביאו לו כתובת אמן ומצא שכתוב בהן לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרים ר"י בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא (טז)ר"י בן קרחה אומר המלוה את חבירו לא ימשכננו יותר מחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיכי טעמא דכתב ליה הכי הא אי לא כתב ליה הכי לא קניא והא אמר רבי (יז)יוחנן משכנו והשיב לו המשכון ומת שומטו מעל גבי בניו

מסורת הש"ס

(א) כ"ב ז', ב) לעיל עג: (לקמן קט.), ג) (תוספתא דכתובות פ"ד), ד) נדרים לה: מיר כד. נגעים פ"ד (מר"כ), ה) [שיטת דמילתא שכך כותב לה וכו' ליתא במשנה לכך שפיר גרסינן דתניא והיא תוס' בכתובות פ"ד ע"ב], ו) [עי' תוס' יבמות קח. ד"ה בית אלל ותוס' כתובות נג. ד"ה שלין], ז) תוספתא דכתובות פ"ד, ח) [תוספתא דכתובות פ"ד], ט) (לקמן קיד: וסס הגי' משכנו ומת שומטו כו' וכ"ה בי' הערוך ערך שמט מ' ועי"ש בגרס"ן), י) פי' הוא רב אחאי גאון ריש גורסין כרב אחר. רש"ל, כ) [עי' מהר"מ ורש"ל ורש"ל].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ה"ג לה בת"כ. נ"ב בפרשה מלורע במגילת מלורע סוף פ"ד: (כ) באי"ר אחרלין דאית בל"ל ואות מ' נמחק: (ג) תוס' ד"ה ה"ג בתוספתא דכתובות פ"ד אדס:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אחי. אבל סי'. נ"ב ורמ"ה חולק:

עין משפט נר מצוה

ם א עיין בטור ש"ע ח"מ סי' שכא סעיף ה בהג"ה:

ר ב מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף יח:

יא ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:

יב ה ו מיי' פ"ט מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שכא סעיף ב בהג"ה:

יג ז מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכא סעיף ב:

יד ח טוש"ע ח"מ סי' מב סעיף טו:

טו ט מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה ו סמג עשין רטז:

טז י מיי' פ"ג מהלכות מלוה ולוה הלכה ו סמג לאין קפה טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף יט:

מוסף רש"י

בית כור. לפי משכון פאתים כחלר המשכן (ב"ב ז:). אדם מביא קרבן עשיר על אשתו. שאם היתה עניה ומתחייבת קרבן עני ולא הספיקה להביא קרבן עני עד שניסת לו הרי זה מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת קודם לכן ואפילו קרבן קטוע שאינו בעולה (זבחים יד:). ולא אמרינן דאע"פ שנשאת לעשיר עניה היא דמה שקנתה אשתקדם בעלה אלא כל הקורבנות שחייבת מביא עליה (נדרים לה:) משכנו והשיב לו המשכון ומת. ליה לאחר שהשיב לו את העבוט, שומטו. מלוה, מעל גבי בניו. ואין נעשה אלו כאחר מטלטלים שלהן דלא משתעבדי לגבל חוב, דכיון דמשכנים קנייה (לקמן קיד:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com